

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie o świadczenie przedemerytalne na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 01 kwietnia 2015 r.

Czy w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego wydanej na podstawie art. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. 2004 Nr 120, poz. 1252 z póź. zm.) oraz art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U 2004 Nr 3, poz. 20 z póź. zm), w której organ rentowy odmówił przyznania świadczenia przedemerytalnego, powyższe przepisy na zasadzie lex specialis wykluczają zastosowanie art.125 ust.1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej (Dz. U. z 1984 r. Nr 7, poz. 31 z póź. zm.) i zaliczenie okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu 10 lat zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wymienionego w art. 6 ust 1 i 2 w/w ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r.?

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w T. Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie G. J. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. o świadczenie przedemerytalne (sygn. akt [...]), wyrokiem z dnia 01 kwietnia 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującemu się G. J. świadczenie przedemerytalne od dnia 11 października 2014 r. Jak wynika z pisemnego uzasadnienia sporządzonego do tego orzeczenia, decyzją z dnia 21 listopada 2014 r. (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie art.6 ust.1 ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004r Nr3, poz.20 ze zm.) oraz przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r.

o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2013r. poz.170 ze zm.), odmówił G. J. przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego, ponieważ nie udowodnił on 10- letniego okresu zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy w zakładach produkujących azbest, a jedynie 9 lat, 6 miesięcy i 16 dni takiej pracy.

Odwołanie od tej decyzji wniósł G. J., domagając się jej zmiany i przyznania mu prawa do świadczenia przedemerytalnego. W uzasadnieniu odwołujący podniósł, że wbrew twierdzeniom organu rentowego, wykazał co najmniej 10- letni okres pracy w pełnym wymiarze godzin w zakładach produkujących azbest, ponieważ w trakcie zatrudnienia w takich zakładach od dnia 30 października 1987r. do dnia 15 czerwca 1989r. odbywał zasadniczą służbę wojskową, który to okres należy wliczyć mu do udowodnionego stażu pracy w zakładzie azbestowym. Odwołujący powołał się na przepis art.120 ust.1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1967r. Nr44, poz.220 ze zm.) i podał, że po odbyciu służby wojskowej, niezwłocznie podjął zatrudnienie u tego samego pracodawcy, u którego wykonywał pracę przed służbą wojskową.

W pisemnym uzasadnieniu sporządzonym do tego orzeczenia, Sąd Okręgowy wskazał, że bezspornym w niniejszej sprawie było, że odwołujący G. J., urodzony 15 lutego 1967r., udowodnił okres zatrudnienia w wymiarze 25 lat (okres składkowy i nieskładkowy) uprawniający do emerytury. W postępowaniu przed organem rentowym ubezpieczony wykazał staż pracy w zakładach produkujących azbest w wymiarze 9 lat, 6 miesięcy i 16 dni tj. od 16 września 1987r. do 29 października 1987r., od 16 czerwca 1989r. do 12 lutego 1992r., od 13 lutego 1992r. do 24 października 1996r. i od 08 grudnia 1996r. do 31 grudnia 1998 r. W dniu wejścia w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004r. Nr3, poz.20 ze zm.), tj. w dniu 28 września 1997r., odwołujący był zatrudniony w zakładach produkujących azbest. Rozwiązanie stosunku pracy z ostatnim pracodawcą ubezpieczonego, tj. Firmą Handlowo Usługową W. w S., nastąpiło z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Ubezpieczony przez 180 dni pobierał zasiłek dla bezrobotnych. Sześciomiesięczny okres pobierania przez w/w zasiłku dla bezrobotnych upłynął w dniu 09 października 2014r. W dacie wydania przez Powiatowy Urząd Pracy w D. zaświadczenia stwierdzającego tę okoliczność, tj. w dniu 10 października 2014r., ubezpieczony był zarejestrowany jako osoba bezrobotna. W okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych wnioskodawca nie odmówił przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej

w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2013r., poz.674 ze zm.). Ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w terminie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 180-dniowy okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych, tj. w dniu 10 października 2014r. w którym to ubezpieczony wniósł o przyznanie mu prawa do świadczenia przedemerytalnego.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w sprawie, sąd pierwszej instancji ustalił, że od 16 września 1987r. do 12 lutego 1992r. odwołujący G. J. był zatrudniony w Z. w S. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku ślusarza mechanika zmianowego, ostatnio na stanowisku ślusarza, natomiast od 12 lutego 1992r. do 31 grudnia 1998r. w „E.” [...] Spółka z o.o. w S., również w pełnym wymiarze godzin, na stanowisku ślusarza i inspektora BHP. Od 25 października 1996r. do 07 grudnia 1996r. odwołujący korzystał z urlopu bezpłatnego. Łączący go ze Spółką „E.” stosunek pracy ustał w wyniku wypowiedzenia dokonanego przez pracodawcę z przyczyn dotyczących zakładu pracy w oparciu o przepisy ustawy z dnia 28 grudnia 1989r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1990r. Nr4, poz.19 ze zm.). W okresie zatrudnienia w Z. w S., od 30 października 1987r. do 15 czerwca 1989r. odwołujący G. J. odbywał zasadniczą służbę wojskową. Po jej zakończeniu zgłosił swój powrót do pracy w ustawowym 30-dniowym terminie. Od dnia 16 czerwca 1989r. kontynuował zatrudnienie w Z. w S. w pełnym wymiarze czasu pracy. Dla sądu nie ulegało wątpliwości, że we wskazanych wyżej okresach ubezpieczony pracował w zakładach produkujących azbest, wymienionych w załączniku nr3 do ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004r. Nr3, poz.20 ze zm.), w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku ślusarza mechanika zmianowego, ostatnio na stanowisku ślusarza.

W swoich rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy przyjął, że kwestią sporną w niniejszej sprawie było ustalenie, czy odwołującemu G. J. przysługuje prawo do świadczenia przedemerytalnego w oparciu o przepisy art.6 ust.1 ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004r. Nr3, poz.20 ze zm.) w związku z art.2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2013r. poz.170 ze zm.). Odmawiając

ubezpieczonemu przyznania prawa do tego świadczenia organ rentowy nie uwzględnił ubezpieczonemu okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od dnia 30 października 1987r. do dnia 15 czerwca 1989r. Pozostałych przesłanek niezbędnych do nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego organ rentowy nie kwestionował (por. pismo ZUS z dnia 02 lutego 2015r.- k.10). Sąd wskazał, że stosownie do treści art.6 ust.1 ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004r. Nr3, poz.20 ze zm.), osobom spełniającym warunki do uzyskania statusu bezrobotnego i prawa do zasiłku dla bezrobotnych, określone w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr99, poz.1001), przysługuje świadczenie przedemerytalne, o którym mowa w art.2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. Nr120, poz.1252), jeżeli posiadają okres uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat były zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy w zakładach wymienionych w załącznikach nr2 i 3 do niniejszej ustawy, z zastrzeżeniem ust.2 i 3. Zgodnie z ust.2 art.6 powołanej ustawy, do okresu zatrudnienia, o którym mowa w ust.1, zalicza się okresy: 1) zatrudnienia w zakładach wymienionych w załącznikach nr2 i 3 oraz w przedsiębiorstwach powstałych w wyniku przekształcenia, podziału lub połączenia tych zakładów lub w przedsiębiorstwach korzystających z ich majątku do czasu zaprzestania produkcji wyrobów zawierających azbest i oczyszczenia tych zakładów z azbestu, nie później jednak niż do 31 grudnia 1999r.; 2) zatrudnienia w innych przedsiębiorstwach, jeżeli pracownik był oddelegowany i wykonywał stale pracę na terenie zakładów, o których mowa w pkt1. Nadto, zgodnie z art.6 ust.3 ustawy, prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie spełniającej warunki, o których mowa w ust.1 i 2, która w dniu wejścia w życie ustawy była zatrudniona w zakładach wymienionych w ust.2, a rozwiązanie stosunku pracy z ostatnim pracodawcą nastąpiło z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Jednocześnie, jak wynika z art.2 ust.3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2013 r. poz.170 ze zm.), świadczenie przedemerytalne przysługuje po upływie co najmniej 180 dni pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym mowa w ustawie o promocji zatrudnienia, jeżeli osoba ubezpieczona spełnia łącznie następujące warunki: 1) nadal jest zarejestrowana jako bezrobotna; 2) w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji

odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych; 3) złoży wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w terminie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 180- dniowy okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Zdaniem Sądu Okręgowego, niewątpliwie odwołujący udowodnił okres zatrudnienia w wymiarze 25 lat uprawniający do emerytury, gdyż w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004r. Nr3, poz.20 ze zm.), tj. w dniu 28 września 1997r., był zatrudniony w zakładach produkujących azbest, a rozwiązanie stosunku pracy z ostatnim jego pracodawcą, tj. Firmą Handlowo- Usługową W. w S., nastąpiło z przyczyn dotyczących zakładu pracy. W dniu wydania zaskarżonej decyzji odwołujący spełniał również przesłanki wynikające z art.2 ust.3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych. Wiadomo również, że od 16 września 1987r. do 12 lutego 1992 r. ubezpieczony był zatrudniony w Z. w S. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku ślusarza mechanika zmianowego, ostatnio zaś na stanowisku ślusarza, natomiast od 12 lutego 1992r. do 31 grudnia 1998r. w „E.” [...] Spółce z o.o. w S. również w pełnym wymiarze godzin, na stanowisku ślusarza i inspektora BHP. Z treści świadectwa pracy z dnia 31 grudnia 1998r. wynika, że łączący go ze Spółką „E.” stosunek pracy ustał w wyniku wypowiedzenia dokonane przez pracodawcę z przyczyn dotyczących zakładu pracy w oparciu o przepisy ustawy z dnia 28 grudnia 1989r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1990r. Nr4, poz.19 ze zm.). Z. w S. wymienione zostały w załączniku nr3 (w pkt16) do ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, natomiast „E.” [...] Spółka z o.o. w S. wskazana została w załączniku nr2 (w pkt1) do tej ustawy.

Sąd wskazał, że z akt ZUS wynika, iż przed rozpoczęciem odbywania zasadniczej służby wojskowej odwołujący stale i w pełnym wymiarze godzin pracował w zakładach produkujących azbest (tj. Z. w S.). Po zakończeniu służby, jak wynika z notatki w sprawie przebiegu zatrudnienia znajdującej się w aktach organu rentowego i oświadczenia ubezpieczonego złożonego na rozprawie w dniu 1 kwietnia 2015r., podjął on ponownie dnia 16 czerwca 1989r. zatrudnienie u tego samego pracodawcy

w pełnym wymiarze godzin w zakładach produkujących azbest. Zdaniem Sądu Okręgowego, okres zasadniczej służby wojskowej powinien zostać uwzględniony odwołującemu w stażu pracy w zakładach produkujących azbest gdyż okres zasadniczej służby wojskowej odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art.32 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS), jeżeli pracownik w ustawowym terminie zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia. Okres służby wojskowej dla żołnierza zatrudnionego przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych, który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art.6 ust.1 pkt4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu §3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze (tak Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 06 kwietnia 2006r., III UK 5/06, OSNP 2007, nr7-8, poz.108; z dnia 09 marca 2010r., I UK 333/09, LEX nr 585739 i z dnia 24 maja 2012 r., II UK 265/11, LEX nr 1227192). Również w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013r., (II UZP 6/13; LEX nr 1385939), czas zasadniczej służby wojskowej zalicza się na warunkach wynikających z przepisów ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w brzmieniu obowiązującym w okresie odbywania zasadniczej służby wojskowej, do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art.184 w związku z art.32 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Zdaniem sądu pierwszej instancji, powołane orzeczenia dotyczą emerytur w niższym wieku emerytalnym, ale poprzez analogię znajdują zastosowanie również w stanach faktycznych dotyczących świadczenia przedemerytalnego. W uzasadnieniu powołanej wyżej uchwały składu siedmiu sędziów Sąd Najwyższy podał, że w myśl art.120 ust.1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych.

Jednocześnie pracownikowi, który podjął pracę lub złożył wniosek o skierowanie do pracy po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej, czas odbywania służby wliczał się do okresu zatrudnienia tylko w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pośmiertnej oraz uprawnień emerytalno-rentowych (art.120 ust.3). Pomimo kolejnych, licznych zmian redakcyjnych ustawy o powszechnym obowiązku obrony, w dalszym ciągu obowiązywało zawarte w art.120 ust.1 i 3 ustawy „wliczanie” okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych. Zostało ono usunięte dopiero z dniem 21 października 2005r. Wówczas wszedł w życie art.1 pkt39 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o służbie zastępczej (Dz. U. Nr180, poz.1496), który nadał nową treść między innymi art.120 ust.3 ustawy. Zgodnie z tym brzmieniem, które obowiązuje do chwili obecnej, pracownikowi, który podjął pracę po upływie trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej, czas odbywania tej służby wlicza się do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień wynikających ze stosunku pracy, z wyjątkiem uprawnień przysługujących wyłącznie pracownikom u pracodawcy, u którego podjęli pracę. Wynika stąd, że uprawnienie do zaliczenia służby wojskowej do pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia wynika między innymi z przepisów ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Nadto zgodnie z art.6 ust.1 pkt4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r., poz.1440 ze zm.), okresami składkowymi są między innymi okresy czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim lub okresy jej równorzędne albo okresy zastępczych form tej służby. Oznacza to, że okres czynnej służby wojskowej jest okresem składkowym, mimo że nie jest okresem podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy, jednakże (pod pewnymi warunkami) na mocy przepisów o powszechnym obowiązku obrony jest traktowany, jak okres ubezpieczenia (podlegania ubezpieczeniu) z tytułu pozostawania w stosunku pracy (zrównany z takim okresem). Okres zasadniczej służby wojskowej od 01 stycznia 1999r. jest odrębnym od pracowniczego (art.1 pkt1 ustawy systemowej) tytułem obowiązkowego ubezpieczenia na podstawie art.6 ust.1 pkt11. Okres służby wojskowej nie jest więc okresem zatrudnienia w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym, ale jest

okresem ubezpieczenia- okresem składkowym uwzględnianym w stażu ubezpieczeniowym.

Sąd Okręgowy wskazał również, że w okresie, kiedy odwołujący odbywał zasadniczą służbę wojskową obowiązywał przepis art.125 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1984r. Nr7, poz.31 ze zm. i z 1988r. Nr30, poz.207 ze zm.). W ustępie 1 stanowił on, że pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu Pracy oraz przepisów szczególnych. Jak zaś wskazał ustawodawca w ust.3 tego artykułu, pracownikowi, który podjął pracę lub złożył wniosek o skierowanie do pracy po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej, czas odbywania służby wliczał się do okresu zatrudnienia tylko w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pośmiertnej oraz uprawnień emerytalno- rentowych. Powołane wyżej orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące zaliczania okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze znajduje zatem zastosowanie w niniejszej sprawie. W ocenie Sądu Okręgowego, z uwagi na brzmienie powołanych przepisów ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie ma powodu, aby okres zasadniczej służby wojskowej traktować inaczej w przypadku tzw. wcześniejszej emerytury i świadczenia przedemerytalnego. Zdaniem sądu, jeżeli więc zostały spełnione przez pracownika warunki powrotu do poprzedniego zatrudnienia - jak w niniejszej sprawie - zostaje zachowana tzw. ciągłość pracy, a okres zasadniczej służby wojskowej jest okresem zatrudnienia na takich samych warunkach, jak przed powołaniem do tej służby (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 08 kwietnia 2014r., II UK 424/13, LEX nr 1466629). Mając powyższe na uwadze, sąd uwzględnił odwołującemu w stażu pracy w zakładach produkujących azbest okres odbywania zasadniczej służby wojskowej od 30 października 1987r. do 15 czerwca 1989r., co powoduje, że ubezpieczony legitymuje się 10 letnim okresem takiego zatrudnienia. Oznacza to, że spełnia on wszystkie przesłanki niezbędne do przyznania mu prawa do świadczenia przedemerytalnego. W tym stanie rzeczy, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego oraz art.477¹⁴ §2 k.p.c., sąd zmienił zaskarżoną decyzję ZUS Oddział w T. z dnia 21 listopada 2014r. w ten sposób, że przyznał odwołującemu

prawo do świadczenia przed emerytalnego od dnia 11 października 2014r. W tej mierze miał na uwadze przepis art.7 ust.1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych, zgodnie z którym prawo do tego świadczenia ustala się na wniosek osoby zainteresowanej, od następnego dnia po dniu złożenia wniosku wraz z dokumentami uzasadniającymi prawo do świadczenia przedemerytalnego, co w niniejszej sprawie miało miejsce w dniu 10 października 2014r. (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 kwietnia 2012 r., II UK 209/11, OSNP 2013/7-8/88).

Apelację od powyższego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaskarżając wyrok w całości, zarzucając naruszenie prawa materialnego tj. art.6 ust1 i 2 ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004r. nr3, poz.20 ze zm.) w związku z art.2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz.U. nr 99, poz.1001) poprzez dokonanie błędnej wykładni wskazanych przepisów i uznanie, iż do okresów zatrudnienia wymienionych w ust.2 art.6 w/w ustawy zalicza się w drodze analogii tak jak w przypadku emerytur w obniżonym wieku emerytalnym także okresy odbywania zasadniczej służby wojskowej. Powołując się na powyższe zarzuty, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania. Zdaniem apelacji nie można zgodzić się z wykładnią rozszerzającą przepisów zastosowaną przez sąd pierwszej instancji gdyż świadczenie przedemerytalne, w szczególności świadczenie ustalone w oparciu o art.6 ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest jest świadczeniem o charakterze wyjątkowym, przysługującym ubezpieczonym o długoletnim stażu ubezpieczeniowym, którzy z przyczyn od siebie niezależnych utracili źródło dochodu, a ze względu na wiek nie mogą jeszcze uzyskać emerytury. Oznacza to, zdaniem skarżącego, że warunki do przyznania świadczenia winny być interpretowane ściśle, co oznacza brak podstaw do stosowania wykładni rozszerzającej bądź wykładni na zasadzie analogii. Organ rentowy powołał się również na to, że skoro art.6 ust2 w/w ustawy stanowi konkretnie, że do okresu zatrudnienia, o którym mowa w ust.1 zalicza się okresy zatrudnienia w zakładach wymienionych w załącznikach nr 2 i 3 oraz w przedsiębiorstwach powstałych w wyniku przekształcenia, podziału lub połączenia tych zakładów lub w przedsiębiorstwach korzystających z ich majątku do czasu zaprzestania produkcji wyrobów zawierających azbest i oczyszczenia tych zakładów z azbestu, nie później niż do 31 grudnia 1999r., a także okresy zatrudnienia, w

innych przedsiębiorstwach, jeżeli pracownik był oddelegowany i wykonywał stałe pracę na terenie zakładów, o których mowa w pkt1, to brak jest jakichkolwiek podstaw aby w przypadku tego jasno i konkretnie sformułowanego przepisu dokonywać innej wykładni niż tylko językowa.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w K., przy rozpoznawaniu apelacji w niniejszej sprawie powstało zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości. Odnosząc się do zarzutów zawartych w apelacji należy wskazać, że obecnie spór/istota sprawy sprowadza się do dokonania ustalenia, czy okres odbywania przez G. J. zasadniczej służby wojskowej w okresie od 30 października 1987 r. do 15 czerwca 1989r. należy zaliczyć do okresu pracy w zakładach produkujących azbest. Niewątpliwie należy przyjąć, że świadczenie przedemerytalne jest świadczeniem o charakterze wyjątkowym, przysługującym ubezpieczonym o długim stażu ubezpieczeniowym, którzy z przyczyn od siebie niezależnych utracili źródło dochodu, a ze względu na wiek nie mogą jeszcze uzyskać prawa do emerytury. Zatem przesłanki do przyznania świadczenia winny być interpretowane ściśle, a dla uzyskania prawa do świadczenia konieczne jest łączne spełnienie wszystkich warunków wymienionych w ustawie z 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych. Innymi słowy świadczenie to jest elementem zabezpieczenia społecznego do czasu nabycia prawa do emerytury (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2008r., I PK 11/08, OSNP 2009/23-24/314). Powyższy charakter tego świadczenia jest elementem odróżniającym świadczenie emerytalne od emerytury w obniżonym wieku.

W niniejszej sprawie organ rentowy uznał, że spełnione zostały wszystkie przesłanki ustawowe do przyznania świadczenia przedemerytalnego z wyjątkiem wykazania przez wnioskodawcę 10 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Tym samym koniecznym jest wyjaśnienie czy okres służby wojskowej, która odbywał wnioskodawca w/w okresie może zostać zaliczona do czasu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. 2004 Nr3, poz.20 z póź. zm.). Zgodnie z art.6 ust.1 tej ustawy, osobom spełniającym warunki do uzyskania statusu bezrobotnego i prawa do zasiłku dla bezrobotnych, określone w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

(Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z póź. zm), przysługuje świadczenie przedemerytalne, o którym mowa w art.2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. Nr 120, poz.1252 z późn. zm.), jeżeli posiadają okres uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat były zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy w zakładach wymienionych w załącznikach nr2 i 3 do niniejszej ustawy, z zastrzeżeniem ust.2 i 3. Ustawodawca jedynie wskazał, że do okresu zatrudnienia, o którym mowa w ust.1, zalicza się okresy: zatrudnienia w zakładach wymienionych w załącznikach nr2 i 3 oraz w przedsiębiorstwach powstałych w wyniku przekształcenia, podziału lub połączenia tych zakładów lub w przedsiębiorstwach korzystających z ich majątku do czasu zaprzestania produkcji wyrobów zawierających azbest i oczyszczenia tych zakładów z azbestu, nie później jednak niż do 31 grudnia 1999 r.; zatrudnienia w innych przedsiębiorstwach, jeżeli pracownik był oddelegowany i wykonywał stale pracę na terenie zakładów, o których mowa w pkt1.Prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie spełniającej warunki, o których mowa w ust.1 i 2, która w dniu wejścia w życie ustawy była zatrudniona w zakładach wymienionych w ust.2, a rozwiązanie stosunku pracy z ostatnim pracodawcą nastąpiło z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Powyższe oznacza, że w przypadku wnioskodawcy tylko ustalenie, że pracował on przez 10 lat w pełnym wymiarze czasu pracy w zakładzie wymienionym w/w załączniku dawałoby podstawy do uznania, że jego wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego mógłby zostać uznany za zasadny. Jednakże o ile okres odbywania zasadniczej służby wojskowej jest zaliczany (na co zasadnie wskazuje sąd pierwszej instancji w pisemnym uzasadnieniu sporządzonym do zaskarżonego wyroku powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych) do okresu wymaganego do otrzymania emerytury w obniżonym wieku (tzw. emerytury w warunkach szczególnych), to w przypadku świadczenia emerytalnego istnieją wątpliwości co do analogicznej wykładni przepisów. W przeciwieństwie do wymogów związanych z przyznaniem emerytury w warunkach szczególnych na podstawie art.32 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przepis art.6 powołanej ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest dotyczy osób, które nie spełniają warunków do przyznania tego rodzaju emerytury lecz spełniają warunki do uzyskania statusu bezrobotnego i prawa

do zasiłku dla bezrobotnego. Przy spełnieniu dodatkowych ustawowych przesłanek osobom tym przysługuje świadczenie przedemerytalne. Niewątpliwie w rozumieniu w/w przepisów ustawy okres służby wojskowej dla żołnierza zatrudnionego przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych, który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art.6 ust.1 pkt4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale dolicza się go do okresu pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu §3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Wydaje się jednak, że przepisów tejże ustawy oraz powołanego rozporządzenia nie można bezpośrednio lub przez analogię stosować do stanów faktycznych i prawnych objętych ustawą szczególną. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest zawiera w tym zakresie samodzielne wymogi/przesłanki. Częściowo odsyła ona do art.2 ust6 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych wskazując, że prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje również osobom, o których mowa w art.6 ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest po spełnieniu warunków, o których mowa w ust.3. Oznaczałoby to, że do ustawy powołanej przez sąd pierwszej instancji (tj. o emeryturach i rentach z FUS) odsyła wyłącznie w art.2 ust.2 poprzez wskazanie, że z za okres uprawniający do emerytury, o którym mowa w ust.1, uważa się okres ustalony zgodnie z przepisami art.5-9, art.10 ust.1 oraz art.11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2009. Nr153, poz.1227 z późn. zm.- zwanej dalej "ustawą o emeryturach i rentach z FUS"). Przepisy te nie wskazują jednak na okresy odbywania zasadniczej służby wojskowej. Jednakże dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy istotnym jest, że ustawodawca w sposób odmienny określił uprawnienia osób wymienionych w ustawie z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest niż osób wskazanych w art.2 ust.1 pkt1-6 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych do których znajduje zastosowanie regulacja zawarta w ust.2 tegoż przepisu. Tym samym do osób zatrudnione w zakładach wymienionych w załączniku nr2 i 3 ma zastosowanie ustawa o świadczeniach przedemerytalnych co do zasady, lecz osoby te muszą spełniać odrębnie ustalone dla nich przesłanki do otrzymania tego świadczenia. W tych okolicznościach należy rozważyć, czy do 10 letniego okresu

zatrudnienia w/w zakładach produkujących wyroby zawierające azbest zaliczyć należy okres odbywania zasadniczej służby wojskowej. W tym zakresie Sąd Okręgowy odwołał się do przepisów ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku ojczyzny (Dz.U.1988 nr30, poz.207).

W tym miejscu przywołać należy stanowisko Sądu Najwyższego przedstawione w wyroku z dnia 23 maja 2012 r. w sprawie I UK 437/11 który uznał, że celem świadczenia przedemerytalnego, jako jednego ze środków zapobiegania bezrobociu, jest pomoc osobom, które w określonych okolicznościach utraciły zatrudnienie lub inne źródło utrzymania i ze względu na wiek oraz odpowiednio długi staż ubezpieczeniowy, z jednej strony nie mają szans na kontynuowanie aktywności zawodowej na rynku pracy, a z drugiej strony w niedługim czasie będą mogły ubiegać się o emeryturę. Jak już powyżej wskazano, lecz należy to ponownie podkreślić, świadczenie przed-emerytalne jest wyłącznie elementem zabezpieczenia społecznego, a więc ma odmienny charakter niż emerytura w warunkach szczególnych (w obniżonym wieku). Powołany przez sąd pierwszej instancji przepis mający mieć analogiczne zastosowanie w tej sprawie (art.125 §1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Dz. U. z 1984r. Nr7, poz.31 ze zm. i z 1988r. Nr30, poz.207 ze zm.) wskazuje, że pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu Pracy oraz przepisów szczególnych. „Analogiczne zastosowanie” tego przepisu do stanu faktycznego niniejszej sprawy jest kwestionowane przez organ rentowy w złożonej apelacji. Zdaniem Sądu Apelacyjnego wydaje się w tym zakresie zasadnym stwierdzenie, że wbrew literalnemu brzmieniu sformułowania wyrażonego przez Sąd Okręgowy, który na tę „analogię” powołał się w pisemnym uzasadnieniu sporządzonym do tego zaskarżonego wyroku, nie można w tym przypadku przyjmować, że doszło do niedozwolonego analogicznego zastosowania przepisów prawa. W tym zakresie wypowiedział się już bowiem m.in. Sąd Najwyższy, który uznał, że stosowanie przez analogię określonego przepisu do innej sytuacji niż w nim opisana wchodzi w grę wówczas, gdy podlegająca ocenie sytuacja nie jest w wystarczającym stopniu uregulowana. Stosowanie przepisów *per analogiam* ma wypełnić wówczas lukę w prawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2005. I PK 20/05,

Orzecznictwo Sądu Najwyższego Zbiór Urzędowy Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych 2006/13-14/200), a z taką sytuacją nie mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie. Wnioskowanie *per analogiam* bywa wykorzystywane bądź to w celu określania skutków prawnych przypadków nieunormowanych, bądź to - dużo już rzadziej - w celu "poprawiania" czy "korygowania" przepisów prawa pozytywnego, bądź też wyjątkowo w celu orzekania *contra legem*. Powszechnie wypowiedane są sądy, że wnioskowanie *per analogiam* ma zastosowanie w przypadkach, o których nie wspominają przepisy ustanowione przez prawodawcę, gdy rozstrzygana sytuacja różni się od sytuacji wymienionej w przepisach ustawy, gdy prawo obowiązujące nie reguluje faktów określonego typu, regulując jedynie fakty do nich podobne, gdy określony przypadek nie jest uregulowany prawnie, gdy określona norma prawna jest stosowana do przypadku nieunormowanego, gdy określony stan faktyczny nie jest uregulowany przez ustawę, gdy organ orzekający ma do czynienia z dwoma sytuacjami: z jedną - przewidzianą przez ustawę i z drugą - przez ustawę nie przewidzianą, gdy dla pewnych przypadków brak unormowania, choć przypadki podobne unormowanie znalazły, gdy z przypadkami nieunormowanymi związane są takie same skutki prawne jak z przypadkami unormowanymi, gdy w prawie obowiązującym występuje luka rozumiana jako brak przepisu określającego skutki prawne rozstrzyganego przypadku. Sformułowaniami "unormowania" i "nieunormowania" posługuje się również orzecznictwo, gdy wchodzi w grę kwestia zastosowania, czy niezastosowania wnioskania przez analogię (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1999 r., II UKN 292/99, OSNAPiUS 2001 nr9, poz.320). Tym samym przy stosowaniu wnioskania prawniczego z *analogii legis*, tj. w sytuacji, gdy podstawą analogii jest konkretny przepis prawa (jak w niniejszej sprawie art.125 ustawy o powszechnym obowiązku obrony ojczyzny), wyróżnia się trzy podstawowe etapy: 1. ustalenie, iż określony fakt nie został unormowany przez przepisy prawne; 2. ustalenie, że istnieje przepis prawny, który reguluje sytuacje pod istotnymi względami podobnie do faktu nieunormowanego; 3. powiązanie z faktem prawnym nieunormowanym podobnych lub takich samych konsekwencji prawnych, co z faktem bezpośrednio uregulowanym przez przepisy prawne. Przedstawione wyżej rozumienie sytuacji nieunormowanych jest dla judykatury wstępną przesłanką podjęcia wnioskania przez analogię. Dodać należy, że analogia z ustawy jest na obszarze szeroko rozumianego prawa cywilnego powszechnie dopuszczana. Według

szeroko akceptowanego poglądu, *per analogiam* może być zastosowany przepis normujący sytuacje najbliższe, podobne do przypadku rozstrzyganego ze względu na istotne cechy. W spornej kwestii możliwości stosowania w drodze analogii przepisów o charakterze wyjątkowym należy udzielić odpowiedzi pozytywnej. Przekonuje bowiem ugruntowane w piśmiennictwie i orzecznictwie stanowisko, uznające za dopuszczalne zastosowanie *per analogiam* przepisu wyjątkowego wtedy, gdy spełnione są warunki, które spowodowały wydanie tego przepisu, tak że jego zastosowanie pozostanie w obrębie tej samej *rationis*. Tylko więc wtedy nie ma podstaw do zastosowania w drodze analogii przepisu wyjątkowego, gdy uzasadnia on wnioskowanie oparte na argumencie *a contrario* (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1969r., III CZP 8/69, OSNCP 1970, nr6, poz.97, z dnia 30 sierpnia 1991r., III CZP 73/91, OSNCP 1992, nr4, poz.53, z dnia 28 lutego 1994r., III CZP 9/94, OSP 1995, nr1, poz.3, z dnia 27 kwietnia 2001r., III CZP 6/01, OSNC 2001, nr10, poz.148, z dnia 15 września 2004r., III CZP 46/04, OSNC 2005, nr9, poz.152 i z dnia 19 stycznia 2006r. III CZP 100/05, OSNC 2006, nr 6, poz.95, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1999r., II CKN 530/98, OSNC 2000, nr5, poz.88 i z dnia 27 października 2004r., III CK 414/03, niepubl., oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 1982r., I CR 386/82, niepubl.).

Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności faktycznych tej sprawy, to należy uznać, że sąd pierwszej instancji nie tyle zastosował przepisy art.125 w/w ustawy poprzez analogię (jak ogólnikowo zarzuca apelacja) lecz uznał, że przepis ten odnosi się również do sytuacji takich jak dotycząca przyznania świadczenia (zachowania prawa do niego) w postaci świadczenia przedemerytalnego. W tej bowiem sprawie prawidłowym jest stwierdzenie, że określony fakt nie został unormowany przez przepisy prawne bezpośrednio odwołujące się (regulujące) tryb i warunki przyznania świadczenia przedemerytalnego. Nadto możliwym jest ustalenie, że istnieje przepis prawny, który reguluje sytuacje pod istotnymi względami podobne do faktu nie unormowanego w ustawie. Na tej podstawie Sąd Okręgowy powiązał z faktem prawnym nieunormowanym podobnych lub takich samych konsekwencji prawnych, co z faktem bezpośrednio uregulowanym przez przepisy prawne. Tymczasem uzasadnienie apelacji zawiera twierdzenia wskazujące na to, że w przypadku przyznania świadczenia przedemerytalnego mamy do czynienia ze świadczeniem o charakterze wyjątkowym (nie będącym tzw. wcześniejszą emeryturą, której jeszcze wnioskodawca nie może otrzymać gdyż nie spełnia

ustawowych przesłanek). Tym samym, jeśli zachowana zostanie ogólna zasada zgodnie z którą warunki do przyznania świadczenia winny być interpretowane ściśle, to oznacza konieczność dokonania wąskiej wyłącznie językowej wykładni przepisów o świadczeniach przedemerytalnych. Oznaczałoby to nadanie tej ustawie charakteru *lex specialis*, co prowadziłoby do niemożności stosowania w tym przypadku przepisu art.125 ustawy o powszechnym obowiązku obrony ojczyzny. Z drugiej strony niewątpliwie prowadziłoby to do sytuacji w której osoba która odbywała zasadniczą służbę wojskową znajdowałaby się w gorszej sytuacji od osób, którym okres tejże służby jest zaliczany do pracy w tzw. warunkach szczególnych (a praca przy azbestie z całą pewnością do takich się zalicza). Nadto ponosiłaby negatywne konsekwencje związane z realizacją ówczesnego powszechnego obowiązku ustawowego w postaci odbycia takiej służby przez osoby wskazane w tej ustawie, w sytuacji gdy orzecznictwo Sądu Najwyższego konsekwentnie opowiada się za niedopuszczalnością dyskryminacji ubezpieczonych z powodu odbywania zasadniczej służby wojskowej. Ponadto w orzecznictwie sądów powszechnych rozpoznawane były odwołania od decyzji organów rentowych w sprawach w których istota sporu polegała na rozstrzygnięciu, czy okres od zakończenia zasadniczej służby wojskowej - do dnia podjęcia pracy u dotychczasowego pracodawcy podlegał zaliczeniu do okresów składkowych lub nieskładkowych, jak również - w tym kontekście - na ustaleniu prawa ubezpieczonego do świadczenia przedemerytalnego na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w sprawie III AUa 648/12, LEX nr1236238). Sądy uznawały też, że brak jest podstaw do zakwalifikowania do stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy spornego okresu przerwy pomiędzy zakończeniem przez wnioskodawcę pełnienia czynnej służby wojskowej, a powrotem do pracy, (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 5 października 2005 r., III AUa 621/10). W orzeczeniach tych stan faktyczny spraw nie był jednak związany ze szczególnym unormowaniem odnoszącym się tak jak w niniejszej sprawie do pracy w zakładach produkujących wyroby zawierające azbest, co do której ustawodawca przewidział i tak wyjątkowo krótki okres zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wymagany do wykazania przez ubezpieczonego tj.10 lat.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny w K. na podstawie art.390 §1 k.p.c. postanowił przedstawić w/w zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.